

ЛІТЕРАТУРА

1. Галаган А.И. Сравнительный анализ эффективности современных систем образования / А.И. Галаган // Социально-гуманитарные знания. – 2006. – №5. – С. 216-232.
2. Грішнова О. Вплив рівня освіти на зайнятість: теоретичний та емпіричний аналіз / О. Грішнова // Україна: аспекти праці. – 2001. – №6. – С. 3-11.
3. Грішнова О.А. Людський розвиток: [навч. посібник] / Грішнова О.А. - К.: КНЕУ, 2006. - 308 с.
4. Данилишин Б. Інноваційна модель економічного розвитку: роль вищої освіти / Б. Данилишин, В. Куценко // Вісник НАН України. – 2005. – №9. – С. 26-35.
5. Данилишин Б.М. Стратегічні напрями сталого розвитку України / Під редакцією доктора економ. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К.: НАН України, 2003. – 262 с.
6. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції» / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. – К.: К.І.С., 2003. – 296 с.
7. Україна у 2007 році: внутрішнє і зовнішнє становище та перспективи розвитку: [експертна доповідь]. – К.: НІСД, 2007. – 204 с.

УДК 338.23

НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ГАЛУЗЕВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Ігнатюк А. І., к.е.н., доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

В статье исследуются инструменты общесистемной и селективной отраслевой политики, проанализированы проблемы и перспективы государственной политики в ведущих отраслях экономики Украины.

Ключевые слова: инструменты, общесистемная политика, отраслевая политика.

The instruments of the general system and selective industry policy have been investigated, the problems and prospects of the state policy for the leading industries of Ukraine have been discovered.

Key words: instruments, general system policy, industry policy.

Необхідність інтеграції України у світове господарство висуває завдання щодо виробництва конкурентоспроможної продукції, обов'язковою умовою чого є інтенсифікація відтворювальних процесів за допомогою галузевої політики. Подальший розвиток економіки пов'язаний із активізацією інвестиційної діяльності, прискоренням впровадження науково-технічного прогресу, що може бути реалізованим за активної участі держави.

Серед найбільш важливих функцій галузевої політики сьогодні є вибір пріоритетних галузей розвитку економіки, розробка системи протекціоністських заходів, створення режиму найбільшого сприяння перспективним підприємствам для формування "точок зростання", запровадження регулятивних заходів.

Означені проблеми достатньо широко розглянуті у роботах вітчизняних та закордонних економістів серед яких С. Авдашева, М. Алле, В. Андріанов, А. Брендер, В. Базилевич, О. Білорус, В. Бодров, А. Гальчинський, В. Геєць, П.Єщенко, П. Кругман, І. Лукінов, В. Мандибура, А. Неклесса, Л. Рой, Д. Сакс, А. Старостіна, В. Третяк, А. Шаститко, А. Філіпенко, А. Фукс, А. Чухно та інші. Проте дослідження напрямів та інструментів галузевої політики потребує систематизації з метою визначення найбільш ефективних з них для сучасної економіки України.

Метою статті є визначення напрямів, інструментів галузевої політики для підвищення ефективності її проведення.

У межах економічної політики держави слід виокремлювати галузеву політику – як систему економічних цілей, стратегічних і тактичних завдань розвитку національних галузевих ринків, втілених у державних (урядових) програмах, інструментів та механізмів, які забезпечують їх вирішення.

З точки зору розробки стратегічних напрямків регулювання розрізняють загальносистемний та селективний типи державної галузевої політики. Загальносистемний спрямований на створення загальних умов, що сприяють розвитку економіки та діє по горизонталі. Її заходи не мають вибіркового призначення, а більш менш рівномірно впливають на всіх суб'єктів ринку, формуючи економічне, промислове, організаційне та правове середовище їхньої активності. Селективний передбачає вплив на певні групи суб'єктів ринку, є вертикально спрямованим шляхом регулювання всієї народногосподарської ієрархії, починаючи від підприємства. Цей підхід використовується, перш за все, під час виходу економіки з кризи, коли починається нормальний процес розширеного відтворення та з'являються можливості реального нагромадження.

Регулювання галузевих ринків в Україні засновано на нормативно-правових актах, концепціях розвитку видів діяльності, а також застосуванні антимонопольних, бюджетно-фінансових, інвестиційних, зовнішньоекономічних та інших інструментів.

Серед загальносистемної галузевої політики України слід, перш за все, виокремити інструменти антимонопольного регулювання. Інституційне забезпечення антимонопольного регулювання формується на основі Законів України: «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», а також нормативно-правових актів Антимонопольного комітету. Законодавство спрямоване на регулювання як структури ринку, так і поведінки окремих фірм. Регулювання структури ринку здійснюється на основі контролю за економічною концентрацією, тобто за кількістю фірм на ринку та часткою окремих підприємств у галузевому випуску, у випадках: злиття фірм або приєднання одного підприємства до іншого; отримання контролю за діяльністю окремих фірм шляхом безпосереднього або опосередкованого придбання суб'єкта господарювання або його частки, або перехресного управління. Розраховуючи частку випуску окремої фірми у галузевому випуску, визначається ступень монополізації галузі та підприємства, що займають монополічне становище на ринку.

Інвестиційне регулювання на галузевих ринках визначає реальні джерела, напрямки і структуру інвестицій, здійснення раціональних і ефективних відтворювальних процесів. Одночасно створюється й найбільш сприятливий інвестиційний клімат з метою більш широкого залучення, поряд з внутрішніми, іноземних інвесторів на взаємовигідних підставах. В Україні інвестиційний процес регулюють понад 100 законів та інших нормативних актів, зокрема Закони України «Про інвестиційну діяльність» (1991 р.), «Про цінні папери та фондовий ринок» (1991 р.) та ін.

Цілями зовнішньоекономічного регулювання в Україні щодо розвитку галузевих ринків є: формування конкурентоспроможних, фінансово потужних корпорацій, опанування стратегії глобального маркетингу та інвестицій, форм і методів реалізації великих міжнародних коопераційних проектів; застосування політичних, дипломатичних та інших інструментів для подолання бар'єрів на шляху виходу українських експортерів високотехнологічної продукції на зарубіжні товарні ринки; протидія дискримінаційним заходам з боку торговельних партнерів України.

У всіх стратегічних програмних документах визначається, що сучасний розвиток економіки України не можливий без його інноваційного спрямування. Напрацьована правова база у складі Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про інноваційну діяльність» передбачають різні інструменти впливу на інноваційну діяльність галузей економіки. У «Загальнодержавній комплексній програмі розвитку високих наукоємних технологій», затвердженій Законом України від 9 квітня 2004 року, поставлено завдання зміни структури промисловості за технологічними укладами. Передбачено збільшення до 2013 року обсягів виробництва п'ятого технологічного укладу до 12 %, а виробництва шостого укладу – до 3% та збільшення частки високотехнологічної продукції в експорті до 20%. Такі темпи реструктуризації не можна вважати задовільними, вони лише закріплюють технологічну багатокладність.

Патентно-ліцензійна діяльність забезпечує регулювання всього комплексу правових і економічних відносин, пов'язаних із створенням, захистом і використанням промислової власності та винаходів. Однією з головних проблем щодо захисту інтелектуальної власності є доступ до світової патентної інформації. Велике значення має термін отримання патенту. В Україні існують два види патентів: дійсний (з проведенням експертизи по суті) і деклараційний. Перший видається на 20 років, однак, щоб його отримати, необхідно чекати 4-6 років з моменту подання заявки, що унеможливує укладання ліцензійних договорів. Деклараційний патент винахідник в Україні може отримати через сім місяців, але його не визнає світове співтовариство, його не сприймають ні інвестори, ні партнери. Недостатньо розвинутий в Україні механізм державної підтримки просування об'єктів інтелектуальної власності на зовнішні ринки. Міжнародний досвід підтверджує, що глобальна система регулювання

інтелектуальної власності сформувалася. Україна має адаптуватися до неї, оскільки від ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність інноваційної моделі розвитку України. Нарешті, в економіці з великим рівнем «тіньового» сектору інтелектуальна власність не буде захищена, оскільки інтелектуальний продукт є найуразливішим та найкоштовнішим об'єктом для крадіжок. Тільки правовими актами інтелектуальну власність захистити не можна, тому що «тіньова» економіка діє за межами правового поля.

Відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів діяльності» (2000 р. із змінами та доповненнями) підлягають ліцензуванню 81 вид діяльності. До видів господарської діяльності, провадження яких пов'язане з використанням обмежених ресурсів, відносяться: видобування уранових руд; видобуток дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння; постачання природного газу за регульованим, за нерегульованим тарифом; зберігання природного газу в обсягах, що перевищують рівень, встановлюваний ліцензійними умовами; надання послуг радіозв'язку (з використанням радіочастот).

Однією з важливих проблем розвитку галузевих ринків України є енергозберігаючі технології. У 1994 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про енергозбереження», який визначає правові, економічні, соціальні та екологічні основи енергозбереження для всіх підприємств, об'єднань та організацій розташованих на території України. У 1997 р. була схвалена Комплексна державна програма енергозбереження України. Виходячи з необхідності уточнення державних прогнозів щодо енергозбереження в народному господарстві, були актуалізовані дані щодо розвитку енергозбереження в державі у прийнятій у 2005 році Енергетичній стратегії України до 2030 року.

Також передбачається необхідність встановлення підвищених норм амортизації енергозберігаючих основних фондів, пріоритетного кредитування заходів щодо забезпечення раціонального використання та економії паливно-енергетичних ресурсів. Проте, зазначені норми не отримали подальшого розвитку у законодавчих актах України з питань оподаткування та підзаконних нормативно-правових актах, що унеможливило їх практичну реалізацію.

Враховуючи те, що екологічна ситуація в Україні є кризовою, здійснюється певні заходи щодо розв'язання екологічних проблем. У 2009 р. була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державної підтримки власникам об'єктів, що реалізують проекти, спрямовані на скорочення обсягу антропогенних викидів парникових газів згідно із статтею 6 Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату», де був затверджений порядок надання державної підтримки власникам об'єктів, що реалізують проекти, спрямовані на скорочення обсягу антропогенних викидів парникових газів. Проте існуючий механізм державної екологічної політики не стимулює сталого розвитку України. Він не забезпечує екологічного кредитування, пільгового оподаткування та цінового заохочення екологічної діяльності підприємств. Не набули розвитку субсидії на формування екологічної інфраструктури, національного ринку екологічних послуг тощо, в т.ч. екоаудит і екологічне страхування.

Таким чином, загальносистемна галузева політика визначає головні інструменти регулювання видів діяльності з метою інноваційного зростання економіки України.

Селективна галузева політика спрямована на регулювання окремих видів діяльності. Підтримка пріоритетних галузей в економіці України здійснюється на основі Державних цільових програм. Закон України «Про державні цільові програми» визначає засади розроблення, затвердження та виконання, мету, види, класифікацію таких програм.

Найбільшу увагу в Україні, як і у всьому світі приділяють аграрним ринкам. Після 1991 р. державна політика аграрного сектору України, як відмічає український економіст О.Бородіна, пройшла декілька етапів. На першому, 1991-1999 рр. суть аграрної політики зводилася до трансформації відносин власності і форм господарювання, лібералізації цін, скорочення масштабів державного замовлення, скасування продовольчих субсидій і привілей аграрного сектору. Реформування декларувалося як головна мета аграрної політики, проте необхідні законодавчі акти приймалися вже постфактум, без наукового забезпечення законодавчого процесу, що спричиняло недосконалість нормативно-правової регламентації реформаційних процесів. Другий етап розпочався після 2000 р., після виходу у грудні 1999 р. Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору», наслідком якого стало: формування нової організаційної структури, створення виробничих структур ринкового типу; копіювання протекціоністських заходів єдиної аграрної політики ЄС, що використовувалася до 90-х років; дотації з державного бюджету; податкові пільги (зі сплати ПДВ); часткове погашення ставки за кредитами комерційних банків; митні тарифи; підтримка цін через заставні закупівлі зерна й інтервенційні операції; низькі процентні ставки на лізинг сільськогосподарської техніки; постачання пального та добрив за цінами, нижчими за ринкові тощо.

Третій етап розпочався після вступу України до СОТ. Ця подія надає можливість запровадити більш досконалі механізми регулювання аграрних ринків [1].

Починаючи з 1992 р. здійснювалися протекціоністські заходи у торгівлі сільськогосподарською продукцією. Ставки ввізного мита сільськогосподарську продукцію встановлювалися єдиним митним тарифом, з доволі низьким рівнем. На початку 1995 р. відбулася лібералізація зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, було ліквідовано більшість експортних квот та ліцензій, обмежено масштаб індикативних цін, вимог реєстрації експорту, уніфіковано акцизні збори на ввезені й виготовлені в межах країни товари. Регулювання імпорту сільськогосподарської продукції зазнало суттєвих змін у 1997 р., коли відбулося підвищення тарифів на широкий перелік товарів, адвалерні ставки змінено на комбіновані та специфічні. Це забезпечило високий рівень захисті внутрішнього ринку у 1997-2000 рр. У наступні роки імпорتنний режим лібералізувався, що було передбачено Вашингтонським консенсусом як одна з умов забезпечення економічного зростання під час переходу від командно-адміністративної економіки до ринкової, внаслідок чого підвищилася частка імпорту сільськогосподарської продукції, проте рівень продовольчої безпеки залишався достатньо високим.

На першому етапі аграрної політики підтримка сільського господарства здійснювалася, головним чином, за допомогою непрямих методів. Після 2000 р. відбулися значні зміни щодо прямої бюджетної підтримки сільськогосподарського виробництва. Аналіз структурних видатків свідчить, що у 2000-2001 рр. найбільше бюджетних коштів витрачалося на часткове погашення ставок за кредитами комерційних банків, на фінансування програми фінансового лізингу; на фінансування вищих навчальних закладів аграрного профілю. Протягом 2002-2007 рр. бюджетні кошти спрямовувалися на фінансову підтримку виробництва продукції рослинництва і тваринництва; програми пільгового кредитування на основі часткової компенсації процентної ставки за кредитами комерційних банків; селекцію у рослинництві і тваринництві; часткову компенсацію вартості складної вітчизняної техніки; закладання садів, виноградників, ягідників та нагляд за ними. Непряма державна підтримка здійснюється за рахунок фіксованого сільськогосподарського податку і ПДВ [1, с. 103].

У процесі трансформації економіки ставлення до промислової політики в Україні було не однозначним: від повної відмови регулювання до селективної підтримки. У 1992 р. узяли гору постулати дерегулювання, заперечення необхідності державного регулювання промислового розвитку. Наприкінці 1992 р. і в 1993 р., під загрозою поглиблення і прискорення спаду виробництва, почали застосовуватися міри загальної (фронтальної) підтримки промисловості шляхом взаємозаліку заборгованостей підприємств і пільгового кредитування. У 1995-1996 рр. ставка на фінансову стабілізацію, як необхідну і цілком достатню умова для економічного зростання, пошкваллення інвестиційної діяльності й широкомасштабного припливу у вітчизняне виробництво іноземних інвестицій. Незважаючи на успіхи в придушенні інфляції у 1996-1997 рр., очікуваний «інвестиційний бум» не відбувся. Із середини 1999 р. застосовується більш активна політика держави у розвиток промисловості..

Найбільшу частку у бюджетних видатках у промисловість традиційно має паливно-енергетичний комплекс. У 2001 р. ці видатки займали 27,85% серед всіх, що здійснюються на види економічної діяльності, у 2002 р. – 30,29%. Починаючи з 2003 р. їх частка зменшувалася. Так у 2006 р. їх частка склала вже 19,25% [2, с. 27]. У 2008 р. видатки на паливно-енергетичний комплекс зросли в 2,1 разів або на 8209,6 млн. грн. [3], у 2009 р. цей показник склав 3,6 млрд. грн. [4]. Більша частина фінансових ресурсів, які виділяються з бюджету на підтримку ПЕК, потрапляє у вугільну діяльність, проте їх частка з 2001 р. поступово зменшувалася з 27,39% у 2001 р. до 14,8% у 2006 р. у всіх видатках на види економічної діяльності [2, с. 27].

Поступово зростали видатки у нафтогазову галузь: якщо до 2003 р. держава не витратила на цю галузь, то у 2006 р. 0,98% витрат на види економічної діяльності припадали саме на нафтогазову діяльність [2, с. 27].

Структура державних видатків у промисловості, таким чином, свідчить про відсутність їх впливу на економічне зростання, вони спрямовуються, головним чином на вирішення нагальних потреб, а не на реформування самих галузей.

Головним джерелом інвестицій у промисловість виступають приватні кошти, проте держава, шляхом створення атмосфери раціональних очікувань внаслідок активізації власної інвестиційної діяльності, має цьому сприяти. Важливий крок у цьому напрямі було зроблено у 2004 р., коли державні інвестиції у фактичних цінах зросли вдвічі, що призвело зростання всіх інвестицій в основний капітал на 28%. Однак вже у 2005 р. номінальні державні інвестиції зменшилися на 21,7%. Пріоритетними напрямками державної інвестиційної політики були добувна промисловість – від 40,1% (2001 р.) до 24,8%

(2005 р.) та 21% (2006 р.) їх загальної суми, виробництво електроенергії, газу й води – від 1,8% (2001 р.) до 9,7% (2005 р.) та 13,6% (2006 р.), тоді як. інвестиції у в обробну промисловість становили, відповідно, 4,1%, 2,1% та 1,8%. Велику частку інвестицій у добувну промисловість складають інвестиції у видобування, збагачення та агломерацію кам'яного вугілля (88%). В обробній промисловості найбільша частка приходить на машинобудування, ремонт і монтаж машин та устаткування – 37,5%, а далі – у виробництво коксу і продуктів нафтопереробки – 21,8%, у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 15,4%, у металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів – 13,3% [2, с. 30-31].

Таким чином, державна бюджетна допомога спрямовується не на розвиток науково містких, високотехнологічних галузей, а на галузі нижчих технологічних укладів.

В умовах світової фінансово-економічної кризи було передбачено низку антикризових заходів в окремих галузях економіки. Металургійна галузь, динаміка виробництва в якій найбільшою мірою залежить від тенденцій на світових ринках, досить відчутно відреагувала на кризові явища в світовій економіці. Як наслідок, металургія була однією із галузей промисловості у якій відбулося найбільше падіння обсягів виробництва. Урядом були надані певні преференції, які, зокрема передбачали призупинення підвищення тарифів на вантажні перевезення для гірничо-металургійних підприємств та тарифів на електроенергію для цих підприємств. Крім того, для них на 6% було зменшено граничний рівень ціни на природний газ у відношенні до інших споживачів.

Активно підтримується в Україні й транспортна галузь. Ціла низка законів та нормативних актів розроблено й затверджено на державному рівні, серед них Закони України «Про транспорт», «Про автомобільний транспорт», «Про джерела фінансування дорожнього транспорту», «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів», «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», Програма створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні тощо. Це пов'язано зі станом автомобільних доріг в Україні. Капітальні вкладення в основний капітал автомобільного транспорту у 1991-1995 рр. (разом з дорожнім господарством) склали 268,6 млн. грн. у середньому за рік, а у 2000 р. – 81 млн. грн. [5, с. 20].

Державна програма розвитку автомобільних доріг загального користування на 2007-2011 роки передбачає заходи за такими напрямками:

- підвищення рівня безпеки дорожнього руху та екологічної безпеки автомобільних доріг;
- розвиток автомобільних доріг, що суміщаються з міжнародними транспортними коридорами;
- розвиток мережі сільських автомобільних доріг;
- поліпшення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг;
- підвищення якості автомобільних доріг шляхом впровадження прогресивних проектних рішень і сучасних технологій;
- розвиток дорожньої інфраструктури та поліпшення інформаційного забезпечення учасників дорожнього руху;
- удосконалення системи управління автомобільними дорогами.

Передбачається здійснити: будівництво автомобільних доріг на концесійних умовах; реконструкцію і капітальний ремонт автомобільних доріг за кредитні кошти; розроблення техніко-економічного обґрунтування розвитку опорної мережі автомобільних доріг та інвестиційних пропозицій щодо будівництва і реконструкції ряду об'єктів. Розвиток автомобільних доріг активізується також у зв'язку з виконанням завдань щодо підготовки до Євро-2012.

У структурі державних бюджетних видатків за видами економічної діяльності транспорту належить найбільша частка. Так у 2001 р. ці видатки склали 20,27% серед всіх видів економічної діяльності, у 2004 р. – 34,76% (причому на дорожнє господарство приходилося 31,82%), у 2006 р. – 32,85% (29,38% – на дорожнє господарство) [2, с. 27].

У зв'язку з проблемами у житлово-комунальному господарстві держава також використовує певні заходи щодо реформування даної галузі. Аналіз Програми економічного і соціального розвитку України на 2010 р. дозволяє зробити висновок, що, як і раніше, пріоритетом політики у сфері ЖКГ буде скоріше технічна реабілітація та переоснащення відповідних підприємств за рахунок коштів держави, приватних інвесторів і споживачів, а не реформування засад і принципів організації та функціонування сектору. Єдине, що планується реформувати – це систему тарифоутворення в галузі.

Особливе значення в галузевій політиці має регулювання ринку фінансових послуг. Воно здійснюється на основі Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансо-

вих послуг», указу Президента України від «Про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України». Використовуються наступні інструменти: впровадження Державного реєстру фінансових установ та забезпечення його формування по видах фінансових установ; Переліку юридичних осіб, які не є фінансовими установами, але мають визначене законом право надавати фінансові послуги і перебувають на обліку в Держфінпослуг; запровадження ліцензування діяльності з надання фінансових послуг; відпрацювання практики виїзного та безвиїзного нагляду і правозастосування з метою контролю за дотриманням законодавства у сфері фінансових послуг та боротьби з відмиванням «брудних» грошей; запровадження комплексу заходів з протидії відмиванню «брудних грошей» та фінансуванню тероризму через небанківський фінансовий сектор відповідно до рекомендацій FATF [6].

Таким чином, селективна галузева політика в Україні застосовується на аграрних ринках; у промисловості, зокрема, паливно-енергетичному комплексі, видобуванні, збагаченні та агломерації кам'яного вугілля, гірничо-металургійному комплексі, хімічній, космічній галузях, літакобудуванні; транспортній галузі, зокрема, дорожньому господарстві, автомобільному, залізничному, повітряному транспорті; житлово-комунальному господарстві; у галузі зв'язку, телекомунікацій; на ринках фінансових послуг.

Проте неефективність галузевої політики в Україні, що проявляється у низькій конкурентоспроможності національних виробників, а також низького рівня інноваційної активності суб'єктів галузевих ринків, вимагає вирішення таких проблем:

- підтримка високотехнологічних виробництв, орієнтованих на внутрішній ринок, при цьому випуск конкретної продукції має бути пов'язаним із розвитком стабільного ринку її збуту;
- стимулювання діяльності галузей, де існують переваги у витратах, шляхом залучення до розробки потужного іноземного капіталу, ТНК з метою отримання передових технологій, створення спільних наукових центрів щодо подальшої розробки та вдосконалення технологічних процесів видобутку та переробки ресурсів;
- розвиток ринків транспортних послуг як шлях до залучення у глобалізаційний ланцюг створення доданої вартості;
- впровадження нових технологій у авіакосмічну, оборонну, хімічну галузі, галузі електроніки, напівпровідників, енергетики, медичних продуктів і обладнання, металургії, фармацевтики, а також сільське господарство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бородіна О. Аграрна політика України: витоки, сучасний стан і нові можливості в контексті інституціоналізму та викликів глобалізації [Текст] / О. Бородіна // Економіка України. – 2008. – № 10. – С. 94-111.
2. Соколовська А. Економічні функції держави та особливості їх виконання в Україні [текст] / А. Соколовська // Економіка України. – 2008. – № 3. – С. 20-33.
3. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання державного бюджету у 2008 році: [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=197516&cat_id=197515.
4. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання державного бюджету у 2009 році: [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=244334&cat_id=244333.
5. Прейгер Д. Актуальні питання будівництва доріг та розвитку мережі вантажних автоперевезень в Україні [текст] / Д. Прейгер // Економіка України. – 2008. – N 4. – С. 15-28.
6. Звіт про роботу Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2009 рік: [Затверджено розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 22.04.2010 № 358]. – К, 2010. – 57 с. [Електронний ресурс] // Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/742.html>.